

ТРАНСПЛАНТАЦІЯ ОРГАНІВ ВІД УМЕРЛОЇ ОСОБИ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Досліджено правове регулювання трансплантації органів від умерлої особи. Проаналізовано низку чинників, які безпосередньо впливають на стан правового забезпечення у цій сфері. Насамперед серед таких чинників виокремлено соціально-економічний рівень розвитку суспільства, зокрема економічну ситуацію в державі, також рівень досконалості законодавчої бази, рівень правової культури громадян, рівень правової свідомості суб'єктів правозастосовної діяльності та багато інших.

Здійснено порівняння поглядів сучасних зарубіжних та вітчизняних дослідників, нормативно-правових актів, які містять поняття та характеристики цього явища. Узагальнено позитивний зарубіжний досвід, що може бути використаний в Україні у сфері трансплантації. Вивчено різні моделі регулювання донорства органів і тканин від померлих осіб.

Ключові слова: трансплантація органів, донорство, правове регулювання трансплантації органів, презумпція згоди на донорство, презумпція незгоди на донорство, медична реформа.

Постановка проблеми. Беручи активну участь у реформаційних процесах, зокрема у сфері євроінтеграції, наша держава на часі ухвалює значну кількість важливих соціально-політичних рішень, які безпосередньо стосуються інтересів кожного громадянина. Нівелювати той факт, що перегляд наявних в Україні правових інститутів є нагальною необхідним та таким, що має на меті досягнення соціального ефекту, не варто, адже від прийнятих сьогодні рішень залежить наше майбутнє.

Реформування медичної системи, що за роки незалежності перетворилося на одну з головних проблем соціальної сфери, де панує низький, подекуди навіть злочинний рівень професіоналізму, тотальна корумпованість і страх пересічного громадянина звертатися по медичну допомогу, зумовлює запровадження якісно нового становлення суспільства і держави до медицини загалом. Обираючи напрям реформаційних процесів, насамперед необхідно забезпечити ствердження законних прав, свобод та інтересів людини та громадянина в медичній сфері. Трансплантація органів від умерлої особи в контексті відповідного дослідження займає чільне місце, оскільки є чи не найбільш

дискусійною складовою медичної реформи, що розпочалась, і потребує комплексного дослідження.

Стан дослідження. Проблеми реформування медицини у сфері трансплантації досліджували в своїх працях Г. В. Анікіна, А. Ф. Антоненко, М. Г. Авдєєв, В. О. Галай, В. А. Глушков, І. Я. Сенюта, Н. І. Малєїн, А. В. Мусієнко, С. К. Тихонов, Л. В. Шаповал та багатьох інших науковців.

Метою статті є проаналізувати вітчизняний та зарубіжний досвід правового регулювання питань трансплантації органів в умовах реформування.

Виклад основних положень. На думку доктора юридичних наук В. В. Пашкової, теорія і практика сучасної системи охорони здоров'я переконливо свідчать, що скористатися своїми правами на охорону здоров'я громадяни можуть лише за умов розвинених суспільних відносин [1, с. 34]. Сьогодні питання трансплантації органів – це насамперед питання життя і здоров'я і, безперечно, повільна регламентація правовідносин у цій сфері з погляду різних галузей права негативно впливає на практику їх правозастосування.

За визначенням Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я трансплантація – це перенесення живої чи мертвої тканини чи органа між особами одного чи різних видів [2]. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» трансплантація – це спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці реципієнту органа або іншого анатомічного матеріалу, взятих у людини чи у тварини [3]. Також право на донорство закріплене статтею 290 Цивільного кодексу України, відповідно до якої відповідна процедура визнається особистим немайновим правом фізичної особи, а згідно зі ст. 271 ЦК України зміст особистого немайнового права становить можливість фізичної особи вільно, на власний розсуд визначати свою поведінку у сфері свого приватного життя [4].

У правовому полі існує дві моделі регулювання донорства органів і тканин від померлих осіб: «презумпція згоди» та «презумпція незгоди». «Презумпція згоди» – це спосіб вилучення і використання органів від померлої особи у випадку, якщо така особа за життя не висловлювала заперечень проти цього або якщо заперечення не висловлюють її родичі чи законні представники. Такі умови приймаються як підстава визнання людини і родичів згідними на донорство органів. Друга модель означає, якщо до своєї смерті померла особа явно не заявляла про свою згоду на вилучення органу або члени її сім'ї чітко виражають незгоду на такі дії у разі відсутності заяви від померлої

особи. У таких випадках презюмується відмова від трансплантації, тобто вважається, що кожна людина заздалегідь незгодна з тим, що її органи буде пересаджено іншій людині.

Основи законодавства України про охорону здоров'я регламентують, що взяття органів та інших анатомічних матеріалів з тіла фізичної особи, яка померла, не допускається, крім випадків і в порядку, передбачених законом [5]. Основним нормативно-правовим актом у цій сфері є Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» [3]. Власне, цим нормативно-правовим актом встановлено основні умови правомірності відповідного способу лікування:

- відповідна особа повинна бути повнолітньою та дієздатною;
- має бути отримана письмова згода стати донором анатомічних матеріалів у разі своєї смерті;
- за відсутності письмового підтвердження згоди померлої особи на вилучення анатомічних матеріалів вони можуть бути взяті за згоди подружжя або родичів, які проживали з нею до смерті;
- у померлих неповнолітніх, обмежено дієздатних або недієздатних осіб анатомічні матеріали можуть бути взяті за згоди їхніх законних представників;
- не допускається вилучення анатомічних матеріалів у померлої особи для трансплантації та для виготовлення біоімплантатів, якщо за життя ця особа зробила заяву про незгоду бути донором.

Гострої полеміки в наукових колах та значного резонансу серед громадськості зазнало питання трансплантації органів у межах законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» (щодо встановлення правовідносин, умов і порядку застосування трансплантації)», в якому запропонована інша юридична модель взяття анатомічних матеріалів померлої людини, а саме із застосуванням принципу «презумпції згоди». Ця морально-правова категорія потребує комплексного дослідження як складової медичної реформи.

Конституція України проголошує право кожної людини на особисту недоторканість і здійснення медичного втручання без згоди людини є таким, що порушує її права. Особиста недоторканість, здебільшого фізичної особи, виступає в площині індивідуальної можливості розпоряджатися цим правом, свobodної волі в питанні бути їй донором чи ні. Відповідно, розглядаючи «презумпцію згоди» в площині конституційності, то, безперечно, ця норма є такою, що суперечить Основному закону, Закону прямої дії. Чи можна в цьому аспекті посилатися на вищу мету запровадження даної презумпції – загальну суспільну

користь чи так зване донорство на життя, – питання риторичне. Відповідно до статті 2 Конвенція «Про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини» інтереси та благополуччя окремої людини переважають над виключними інтересами усього суспільства або науки [6]. Також відповідно до статті 17 Додаткового протоколу відповідної конвенції органи і тканини не видаляються у померлої особи, якщо не має отриманої у встановленому порядку на те згоди [7].

Практика Європейського суду з прав людини у своїх рішеннях також підтримує «презумпцію незгоди». Наприклад, у справі «Петрова проти Латвії» йдеться про порушення процедури взяття анатомічних органів від померлої особи з метою трансплантації. Відповідно до матеріалів справи вбачається, що отримавши небезпечні для життя ушкодження під час автомобільної аварії, син заявника був доставлений в лікарню, де він помер. Незабаром після цього було проведено видалення нирки та селезінки з метою трансплантації. Заявниця стверджувала, що видалення органів її сина були проведені без її згоди або попередньої згоди сина та те. На цих підставах суд одногослосно постановив, що відбулось порушення статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а саме право на повагу особистого та сімейного життя. Встановлено, що закон Латвії стосовно трансплантації органів під час смерті сина заявниці був недостатньо чітким, що призвело до виникнення обставин, внаслідок яких заявниця як найближчий родич її сина мала певні права стосовно видалення його органів, але не була проінформована, не кажучи вже про будь-які пояснення про те, як і коли ці права можна було б використати [8]. В цьому випадку питання вибору бути донором анатомічних матеріалів чи ні є таким, що повинно опиратися на повагу до приватного та сімейного життя, повагу особистого вибору. Визначення цієї морально-етичної категорії належить до виключної компетенції безпосередньо особи або її близьких родичів. У частині 2 уже згадуваної статті йдеться про можливість втручання органів державної влади у здійснення цього права у випадках, коли таке втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [9]. Говорячи про трансплантацію, можна констатувати захист здоров'я. Але, знову ж таки, ці повноваження не передбачені законодавчо. В Україні складність цього питання полягає в тому, що лікар яких би високоморальних цілей не мав проводячи трансплантацію органів від померлої

особи, нести кримінальну відповідальність за умови порушення процедури відібрання таких органів. Тому вважаємо за доцільне на законодавчому рівні закріпити можливість лікаря у невідкладних випадках проводити трансплантацію органів від умерлої особи колу близьких родичів останньої, визначених законодавством.

Щодо позицій науковців, то потрібно зазначити, що прихильниками «презумпції незгоди» є такі науковці, як В. П. Сальников та С. Г. Стеценко. Вони наводять такі аргументи на користь презумпції незгоди: створюються умови для надання особі виняткового права на визначення подальшої долі свого фізичного тіла; забезпечується охорона тілесної недоторканості після смерті особи; знижується потенційна можливість криміналізації цієї галузі медицини; посилюється віра людини у гідне ставлення до її тіла після смерті [10, с. 67].

Прихильником «презумпції згоди» є О. З. Старовойтова, яка вважає, що аргумент «моє тіло – моє», є тільки частиною нашого розуміння проблеми власності на тіло [11, с. 416]. До такого ж висновку дійшли й міжнародно-правові акти, а саме Резолюція про приведення у відповідність законодавства держав-учасників з питань взяття, передачі і трансплантації матеріалів організму людини від 11 травня 1978 року. В цьому документі проголошується те, що генетична інформація будь-якої людини не повинна належати тільки їй, а повинна розцінюватися як власність інших людей [12].

Проблему взяття органів та тканин у людини для трансплантації також слід розглядати з позиції етики. На думку І. В. Симулянкової, дії лікаря на підставі «презумпції згоди» або на основі ухвалення як керівних засад ідеї про те, що «смерть повинна слугувати продовженому життю» не можна оцінити як етичні. Продовженню життя людини в цьому разі слугуватиме усвідомлена, а не передбачувана воля іншої людини врятувати людське життя [13].

Розглядаючи трансплантацію органів як елемент медичної форми, варто зауважити, що в Законі України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», а саме у статті 4 в переліку програм медичних гарантій не зазначено такої процедури, як трансплантація органів у межах коштів Державного бюджету України. Цю процедуру можна було б припустити хіба що в контексті третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги. Хоча, знову ж таки, не зрозуміло як ця процедура відбуватиметься, зважаючи на значну вартість та гостроту питання, де брати необхідні органи для трансплантації. Не можна оминати увагою сумну статистику в контексті медицини загалом. Так, за статистичними даними Міністерства охорони здоров'я в Україні за останні 20 років проведено лише

8 трансплантацій серця при загальній потребі 1000–1500 на рік, та й загалом впродовж багатьох років щорічна загальна кількість проведених органних трансплантацій не перевищує 130–140 на рік при розумінні значно більшої потреби. Також за більш ніж 30 років клінічної трансплантації виконано приблизно 1500 пересадок нирок, 10 – печінок, 3 – підшлункових залози [7]. Безперечно, зрозумілим є той факт, що значна кількість відповідних операцій здійснюється за кордоном і цьому є багато суб'єктивних та об'єктивних причин. Однак однією із істотних причин такого стану справ є відсутність чіткої регламентації процедури трансплантації органів від померлої особи.

Для чіткого усвідомлення самої процедури трансплантації варто зауважити на думку працівника медицини. Так, з погляду хірурга трансплантолога М. В. Тутченка, ефективний забір органів можливий зазвичай в межах 2–3 діб [14, с. 91].

Беручи до уваги світову тенденцію до запровадження в правову систему «презумпції згоди» на трансплантацію органів від померлої особи, що, безперечно, є, на нашу думку, виявом високоморальної правової категорії цього поняття, все ж для України ця модель в чистому вигляді існувати апіорі не може. По-перше, зважаючи на думку громадськості в плані побоювання становлення легального ринку купівлі-продажу органів від умерлої особи з чітким загострення іноземних суб'єктів, варто розробити дієвий механізм регулювання цих відносин. Сьогодні варто запровадити чітку законодавчо-закріплену заборону використання органів від умерлої особи для такого методу лікування, як трансплантація на оплатній основі, відтак закріпивши принцип недопустимості торгівлі людськими органами. Також, на наш погляд, варто встановити принцип першочерговості здійснення таких операцій для громадян України, чим обмежити використання органів від умерлої особи для іноземців. Побоювання з боку громадськості також зумовлює можливість зловживання лікарями своїм становищем, знову ж таки в плані меркантильних інтересів, наживи на анатомічних матеріалах померлої особи. Це питання в правовому полі дуже складно вирішити, оскільки тут головним є людський фактор, незмінний морально-психологічний аспект кожної людини. По-друге, для більшості суспільства питання анатомічної цілісності тіла померлої особи співзвучне зі загальними морально-етичними цінностями, тобто донорство як таке є вибором кожної свідомої особи. По-третє, велике значення в цьому плані має корумпований та криміногенний характер сучасних суспільних процесів у державі.

Доцільно, на наш погляд, запровадити досвід Сполучених Штатів Америки щодо «картки донора» [15, с. 71]. Відповідна

процедура, як правило, оформляється під час оформлення посвідчення водія, а в Україні її аналогом може стати видача так званої картки «донора на життя». Оформлення та видачу такого документу можна було б покласти на спеціально уповноважений орган, Міністерство охорони здоров'я. Як в цьому плані діяти із реєстрацією таких карток, питання також дискусійне. Реєстрація, з одного боку, дозволить медичному закладу швидко та оперативно за допомогою спеціальних баз даних встановити чи є згода такої особи на вилучення органів після її смерті, та й надасть змогу уникнути значної втрати часу, що в цьому питанні має не останнє місце. Однак з іншого боку – не гарантує безпеки самого потенційного донора. Через те, що такі картки матимуть лише добровільну основу запровадження, їхня реєстрація як правова гарантія правомірності вчинення відповідного методу лікування є необхідною. Цю процедуру можна передбачити у новоствореній електронній системі охорони здоров'я, шляхом внесення відомостей сімейним лікарем під час візиту до останнього. Доступ до відповідної інформації можна відобразити, розробивши комп'ютерну інформаційну систему, яка дозволить отримати необхідну інформацію тільки після встановлення факту смерті особи, ввівши відповідні дані в таку систему. Такими даними можуть бути номер свідоцтва про смерть, що негайно оформлятиметься в лікарні черговим лікарем.

Відповідно до Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» наявність у реципієнта медичних показань для застосування трансплантації та встановлення факту смерті потенційного донора перевіряє консилиум лікарів [16]. Консилиум за медичним словником – нарада кількох лікарів однієї чи різних спеціальностей [17, с. 197].

Прогалиною в цьому плані є відсутність законодавчо закріпленого поняття «консилиума лікарів», відповідного складу та вимог до таких лікарів. Тому вважаємо за доцільне законодавчо закріпити межі припустимості трансплантації: чітко визначити склад консилиуму лікарів, момент настання смерті й час, з якого можна вилучати трансплантат [18, с. 54].

Обговорюючи питання настання смерті, варто зауважити на ту обставину, що ще у 1966 році в Лондоні схвалена концепція смерті головного мозку. А на двадцять другій Всесвітній медичній асамблеї у 1968 році прийнята Сіднейська декларація щодо смерті. Згідно з вказаною декларацією людина вважається померлою з моменту смерті її мозку, а не з моменту незворотного припинення серцевої діяльності [19, с. 224]. Такий правовий медичний принцип відображено і в національному законодавстві.

У правовому полі для забезпечення основоположного права людини на життя важливою є інструкція щодо констатації смерті людини на підставі смерті мозку. На думку професора В. В. Пашкова, саме сумніви щодо моменту встановлення смерті особи спонукали деякі країни відмовитися від процедури вилучення анатомічних матеріалів у померлої людини [1, с. 41]. З думкою науковця важко не погодитися, адже під час встановлення моменту настання смерті лікар вдається до способів та методів, які б ніколи не застосовував при наданні звичайної медичної допомоги. В цьому контексті саме момент настання смерті призводить до сумнівів у добропорядності лікаря, зацікавленого в трансплантації.

Можливо, саме тому деякі організатори медичної справи оптимальним способом вирішення біоетичних проблем трансплантації вважають терапевтичне клонування органів і тканин на основі використання генетичних технологій [20].

Зважаючи на дискусійність моменту настання смерті, враховуючи морально-етичні аспекти та суспільну думку, гарантована державна підтримка такої стратегічно-важливої науково-дослідної діяльності, як терапевтичного клонування органів на основі використання генетичних технологій, повинна стати основою в подальшому розвитку трансплантації як життєво-необхідного методу лікування для певних категорій осіб.

Висновки. Загалом на ефективність правового регулювання трансплантації органів від умерлої особи впливають сукупність різних чинників, які не можуть розглядатися окремо. Це насамперед відповідність правових норм рівню соціально-економічного розвитку суспільства, економічним умовам, реальним потребам суспільства, рівню досконалості законодавства, рівню правової культури громадян, рівню правосвідомості суб'єктів правозастосовної діяльності. Підсумовуючи обговорення законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» (щодо встановлення правовідносин, умов і порядку застосування трансплантації)» та запровадження у правову систему «презумпції згоди» на трансплантацію органів від померлої особи, варто зауважити, що на часі таке запровадження є недоцільним та таким, що надасть можливість створити легальний ринок купівлі-продажу анатомічних матеріалів людини. Реформувати цю галузь можна шляхом перегляду наявних заборон та вдосконаленням захисту інтересів потенційного донора. Зрештою трансплантологія – це дуже делікатна сфера, кожен аспект функціонування якої спричиняє дискусії і де кожне рішення пов'язане з важким моральним

вибором. Однак у всьому світі розвиток цієї галузі медицини в пріоритеті, бо це порятунок життів у найкритичніших ситуаціях.

1. Пашков В. П. Трансплантація органів померлої особи: господарсько-правова регламентація. *Медичне право*. 2014. № 13. С. 33–42.

2. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: <http://www.who.int/topics/transplantation/ru/>

3. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини: Закон України від 16 липня 1999 р. № 1007-XIV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

4. Цивільний кодекс: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

5. Основи законодавства про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада р. № 2801-12. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

6. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину: Закон України від 04 квітня 1997 р. № 994_334. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>

7. Додатковий протокол до Конвенції про права людини і біомедицину відносно трансплантації органів і тканин людини: Закон України від 24 січня 2002 р. № 994_684. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_684

8. Науково-практичний журнал «Медичне право». URL: <http://medicallaw.org.ua/biblioteka/nacionalna-sudova-praktika>

9. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Закон України від 17 липня 1997р.№ 475/97-ВР. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>

10. Піщенко Г. В., Мінченко С. П., Тущенко О. К. Торгівля людськими органами – протиправна діяльність і надприбутковий бізнес. К.: Право України, 2005. № 11. С. 47–67.

11. Резолюція про приведення у відповідність законодавства держав-учасників з питань взяття, пересадки і трансплантації матеріалів організму людини № (78)29: Закон України від 11 листопада 1978 № 994_071. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_071

12. Старовойтова О. З. Основы правовой соматологии: монография. *Право и медицина*. 2006. 416 с.

13. Силуянова И. В. Этика врачевания: монография. М.: Изд-во МП Троицко-Сергеевой Лавры. 2001. 17 с.

14. Шаповал Л. В. Згода донора на вилучення анатомічного матеріалу після його смерті (значення та проблемні питання). *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 90–92.

15. Анікіна Г. В. Особливості правового регулювання трансплантації органів від померлого донора. *Юридична Україна*. 2010. № 10. С. 68–75.

16. Положення про Національну службу здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1101. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-п>

17. Коробцова Н. В. Теоретичні аспекти трансплантації в контексті охорони тілесної недоторканості людини. К.: Атіка, 2010. 334 с.

18. Мусяк А. К. Особливості формування системи заходів запобігання торгівлі органами та тканинами людини. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Юридичні Науки. 2012. № 1. С. 53–56.

19. Гладун З. С. Адміністративно-правове регулювання охорони здоров'я в Україні: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2007. С. 216–250.

20. Самойлова А. С., Овсянникова Е. К. Биоэтика в трансплантологии: моральный, правовой и религиозный аспекты и проблемы. URL: <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/6331-2013-02-10-09-59-10>

Piushyk O. M., Baran M. V. Transplantation of organs from a deceased person: problems of legal regulation

The article deals with the analysis of legal regulation of transplantation of organs from a deceased person. A number of factors that directly affect the state of legal provision in this sphere are analyzed. First of all, these factors concern the socio-economic level of development of the society, including the economic situation in the country, the level of perfection of the legislative framework, the level of legal culture of citizens, the level of legal conscience of subjects of law enforcement activity and others. Comparison of the views of modern foreign and domestic researchers, normative and legal acts that contain the concept and characteristics of this phenomenon is carried out. The positive foreign experience, which can be used in Ukraine in the field of transplantation, is analyzed. Different models of regulating the donation of organs and tissues from deceased persons are investigated.

Actively participating in the reform processes, in particular in the field of European integration, our state takes a considerable number of important socio-political decisions that directly affect the interests of every average Ukrainian. It is not necessary to neutralize the fact that the revision of the existing legal institutions in Ukraine is urgently needed and it aims at achieving social effect, because our future depends on the decision taken today.

Undoubtedly, you need to understand that if you do not think about politics, then politicians think about you. Therefore, the reform of the medical system has become one of the main problems in the social sphere for the years of independence, where there is low, sometimes even criminal professionalism, total corruption and fear of the ordinary citizen to seek medical help. This reform predetermines the introduction of qualitatively new attitude of the society and state towards medicine in general. Choosing a course of reform processes, first it requires the assertion of the legitimate rights, freedoms and interests of man and citizen. Transplantation of organs from a deceased person in the context of the appropriate research occupies an

important place, because it is the most controversial component of medical reform and it requires a comprehensive study. The problems of reforming the medicine in the field of transplantation are reflected in the works of such scholars as H. Anikina, A. Antonenko, M. Avdeiev, V. Halai, V. Hlushkov, I. Seniuta, N. Malein, A. Musiienko, S. Tykhonov, L. Shapoval and many other scientists.

Key words: organ transplantation, donation, legal regulation of organ transplantation, presumption of consent to donation, presumption of dissent to donation, medical reform.

Стаття надійшла 22 травня 2018 р.

УДК 351.74

**М. В. Ковалів,
В. С. Боровікова**

ОХОРОНА ПРАВОПОРЯДКУ ЯК ОДНЕ ІЗ ЗАВДАНЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Порушено питання охорони правопорядку як одного із завдань діяльності поліції. Розкрито функціональну компетенцію поліції у сфері охорони правопорядку, в якій поліція здійснює правоохоронну діяльність у встановлених законодавством організаційно-правових формах. Розглянуто взаємодію поліції і громадян у сфері забезпечення безпеки і підтримання правопорядку.

Ключові слова: охорона правопорядку, діяльність поліції, взаємодія, правова держава, ефективності органів поліції, забезпечення безпеки.

Постановка проблеми. Забезпечення належного правопорядку в країні, який відповідав би вимогам сучасного періоду, є однією з важливих функцій держави. У виконанні цієї функції беруть участь всі державні органи, посадові особи та громадяни. Важлива роль у забезпеченні виконання цієї функції відводиться правоохоронним органам, для яких, згідно з їх правовим положенням, правопорядок в країні – головне завдання.

Метою підтримання та встановлення правопорядку є охорона життя, здоров'я, прав та свобод, гідності громадян, забезпечення громадського спокою, створення максимальних умов для нормального та безперебійного функціонування державних та громадських організацій.

Стан дослідження. Теоретичною основою вивчення питань діяльності поліції у сфері охорони правопорядку стали публікації